

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

У статті проаналізовано суперечності наукових досліджень у сутності понять «компетенція» та «компетентність», розглядаються етапи становлення компетентності та визначаються підходи в розробленні основ інформаційної компетентності. У дослідженні пропонуються види означеної якості особистості студентів, які дозволяють якісно проводити її процес формування.

Ключові слова: компетенція, компетентність, інформаційна компетентність, університетська система освіти, студенти, соціальні працівники.

В статье проанализированы противоречия научных исследований в сущности понятий «компетенция» и «компетентность», рассматриваются этапы становления компетентности и определяются подходы в разработке основ информационной компетентности. В исследовании предлагаются виды указанной качества личности студентов, которые позволяют качественно проводить ее процесс формирования.

Ключевые слова: компетенция, компетентность, информационная компетентность, университетская система образования, студенты, социальные работники.

The article analyzes the contradictions in the nature of research concepts of «jurisdiction» and «competence» are considered stages of competence and identifies approaches to develop the foundations of information competence. The study offers this quality of personality types of students, which allow it to carry out high quality formation process.

Key words: jurisdiction, competence, information competence, university education, students, social workers.

Постановка проблеми. Одним із головних завдань вищої освіти сьогодні є підготовка фахівців до швидкого сприйняття і опрацювання великих обсягів інформації, озброєння їх сучасними засобами і технологіями роботи, формування в них інформаційної культури, життєвих компетентностей, зокрема інформаційної компетентності. Фахівці повинні вміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

Масивний інфопотік у сучасному суспільстві вимагає швидкого накопичення інфофонду та передавання цієї інформації у свідомість особистості. Збільшення об'єму продукту інформаційного суспільства потребує більши зусиль від сучасного студента в накопиченні та переробці інформаційного масиву, який допоможе стати справжнім фахівцем своєї справи.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Розвиток досліджень про формування інформаційної компе-

тентності майбутніх фахівців має кілька напрямів: від аналізу методологічних засад сучасної філософії освіти (В. Г. Кремень, І. А. Зязюн), професійної підготовки фахівців у вищій школі (А. М. Алексюк, В. І. Бондар, В. В. Олійник) до вивчення інформаційних технологій у навчальному процесі вищої школи (Р. С. Гуревич, В. М. Кухаренко, П. В. Стефаненко) та впровадженню комп'ютерних технологій в освітній процес вищих навчальних закладів (А. Ф. Верлань, М. Ю. Кадемія). Компетентнісний підхід розробляють українські вчені: Н. Баловсяк, Н. Глузман, С. Сисоєва М. Головань, С. Горобець, Ю. Дорошенко, С. Калашнікова, К. Кірей, Л. Петухова, А. Раков, О. Спірін, Н. Болюбаш.

Завдання статті полягає в розкритті суперечностей проблеми формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців в умовах університету.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема формування інформаційної компетентності обґрунтовується декількома причинами, однією з них є відсутність узгодженості між визначеннями

понять «компетенція» та «компетентність», оскільки різна трактовка цих понять впливає на трактування поняття «інформаційна компетентність».

Уперше поняття «компетентність» стало використовуватися в США у 60-ті роки ХХ століття в контексті діяльнісної освіти (performance-based education), метою якого було готувати спеціалістів, що здатні з успіхом конкурувати на ринку праці. Компетентність стала розглядатися як особистісна категорія, а компетенція як складова «анатомії» компетентності [9, с. 106-107]. Компетентність можна представити як комплекс компетенцій, тобто виявів успішної продуктивної діяльності. Схожої думки дотримується С. Г. Літвінова [12], яка спирається на відомих російських педагогів В. В. Расвського, А. В. Хуторського, які вважають, що компетенції – складні узагальнені способи діяльності, які опановують під час навчання, і компетентність є результатом набуття таких компетенцій [12].

Спочатку термін «компетенція» почав використовуватися лише у сфері лінгводидактики (комунікативна компетенція, іншомовна комунікативна компетенція), а термін «компетентність» більшою мірою був зорієнтований на професійну освіту, але без чіткого розмежування [17, с. 85]. Разом з тим Е. Ф. Зеєр поняття компетенції визначає як соціально закріплені освітній результат, як здатність особистості, основа реалізації людиною на практиці своєї компетентності. Заслуговує на увагу і думка І. А. Зязюна [10], що «професійно-педагогічна компетентність відбиває готовність і здібність людини професійно виконувати педагогічні функції згідно з прийнятими у суспільстві на цей час нормативами і стандартами. Саме тому поняття «компетентність» має конкретно-історичну визначеність і може оцінюватися лише у практичній діяльності» [10, с. 14].

Проводячи аналіз становлення компетентісного підходу в освіті Н. М. Болюбаш [4] зазначає, що такий підхід пройшов декілька етапів у своєму розвитку: на першому етапі (1960-1970 рр.) було введено поняття «комунікативної компетентності» (Д. Хаймс), досліджено різні види мовної компетентності та створено передумови для розмежування понять «компетентність» та «компетенція»; на другому етапі (1970-1990 рр.) категорія «компетентність» впроваджується в теорію та практику вивчення мов, вводиться поняття «соціальної компетенції». Починаючи з третього етапу (1990 р.), поняття «компетентність» стає предметом спеціального всестороннього наукового дослідження. В документах ЮНЕСКО окреслюється коло ключових компетенцій, які повинні стати обов'язковим результатом освіти. У педагогіці ця категорія розглядається як похідний компонент «загально-культурної компетентності» (Н. Розов, Є. В. Бондаревська); «рівень освіченості фахівця» (Б. С. Гершунський, А. Д. Щекатунова); системне явище, що включає знання, уміння, навички, професійно значущі якості особи фахівця, що забезпечують виконання ним власних професійних обов'язків (Т. Г. Браже, Н. І. Запрудський) [4].

Формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців спрямовано на усвідомлене використання набутих знань у практичну діяльність й одночасно виступає засобом виховання, в процесі якого відбувається формування системи цінностей, а відтак й морального ставлення людини до інформаційного середовища.

З урахуванням особливостей і потреб, визначаючи інформаційну компетентність необхідно визначити провідні підходи в розробленні основ інформаційної компетентності як складової професійної компетентності. Такими підходами є:

- науковий – охоплює поняття, закономірності, інформацію, що характеризують та визначають взаємодії у системі «людина-природа-суспільство», забезпечує науковість та інноваційність знань в процесі професійної інформаційної підготовки;
- системний підхід – спрямований на усвідомлення професійної підготовки як цілісного утворення, яке має змістовні, структурні і функціональні зв'язки;
- ціннісний – ґрунтується на усвідомленні необхідності відповідального ставлення до інформації та людини як особистості та власного внеску у збереженні природи в процесі професійної діяльності;
- нормативний – спрямований на засвоєння сукупності соціальних норм, законів, правил, що регулюють професійну діяльність;
- особистісно-діяльнісний – забезпечує формування професійних вмінь в соціальній роботі. Його реалізація відбувається в процесі використання усіх форм і методів активного навчання, сукупності педагогічних технологій, які надають можливість моделювати наслідки професійної діяльності в особистому факторі [8].

При вивченні проблеми інформаційної компетентності на теоретико-методологічному рівні М. Головань стверджує, що в процесі її становлення доцільно дотримуватися таких підходів [5]:

- *діяльнісного підходу*, оскільки розвиток особи відбувається тільки в діяльності;
- *компетентісного підходу*, який передбачає створення умов для опанування комплексу компетенцій в сучасному інформаційно насиченому просторі; акцентуванні уваги на способах і характерові дій, укріплення взаємозв'язку між мотиваційною і ціннісно-орієнтаційною характеристикою особистості.
- *особистісно орієнтованого підходу* до процесу навчання, який сприяє включенню студентів у навчально-пізнавальну діяльність і зорієнтований на розвиток внутрішньої мотивації особистості, формування активної позиції студента, формування професійного інтересу, забезпечення оптимального педагогічного спілкування, індивідуального підходу до студентів, організацію зворотного зв'язку, заснованого на інформованості.
- *системного підходу*, враховуючи, що інформаційна компетентність і процес її розвитку є складними системами.

Трактування інформаційної компетентності науковцями різними підходами утворює суперечності щодо процесу її формування. Важливим, на нашу думку, є теоретичне обґрунтування поняття інфор-

маційної компетентності як загальної категорії, на основі якої можна ідентифікувати таке явище в рамках конкретного професійного спрямування, урахувавши особливості майбутньої професійної діяльності. Визначаючи розбіжності науковців щодо визначення поняття «інформаційна компетентність» варто звернутися до його функцій, які забезпечуються при реалізації формування вищезазначеної категорії.

Становлення інформаційної компетентності відбувається поступово, протягом усього життя людини. Під час навчання (у рамках вивчення відповідних спеціалізованих курсів або фрагментарно при розгляді дисциплін, що безпосередньо не пов'язані з поняттям інформації), при здійсненні професійної діяльності (залежно від її спрямування визначатиметься міра набуття компетентності), при реалізації індивідуальної інформаційної діяльності, а також одна з найважливіших ролей у цьому процесі відводиться самоосвіті [13]. Незалежно від напряму підготовки студентів (спеціальний рівень), від професійного спрямування діяльності (професійний) відбувається постійне вдосконалення сформованого рівня інформаційної компетентності. Уміння та навички обирати оптимальні шляхи вирішення завдань, об'єктом яких постає інформація, ефективно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології при реалізації навчальної діяльності та в повсякденному житті, забезпечувати самостійну організацію діяльності та самоконтроль, відповідальне ставлення до елементів інформаційної діяльності, які реалізуються [13].

Формування інформаційної компетентності здійснюється за допомогою цілої низки факторів, одним із яких є зміст освіти, що містить у собі не тільки перелік навчальних предметів, але й професійні навички та вміння, що формуються в процесі оволодіння предметом. Варто зауважити, що формування інформаційної компетентності, як і зміст підготовки спеціалістів, має будуватись як комплексна цільова програма, орієнтована на кінцеві результати, а не як проста сума незалежних одна від одної автономних дисциплін. Зміст кожної окремої дисципліни має розглядатись як органічна частина цілісного змісту всебічної підготовки спеціаліста певного напряму в досягненні кінцевих цілей підготовки фахівців [11].

Важливим чинником формування інформаційної компетентності є застосування в навчальному процесі комп'ютерно орієнтованих засобів навчання, якими мають вільно оперувати викладачі й студенти вищої школи. Ефективна інтеграція засобів інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес потребує, зокрема, дотримання балансу між найкращими методами традиційного навчання і новим розумінням самого процесу навчання, що формується під впливом сучасного інформаційного суспільства. Така інтеграція залежить від рівня використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення нової якості освіти. Такий підхід до використання інформаційних технологій прийнято називати Connected Learning

Community (суспільство, об'єднане навчанням). Відповідно до концепції Connected Learning Community світ – це освітнє середовище, що постійно оновлюється, де використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій значно розширює можливості навчального процесу і створює новий практичний досвід педагогічної діяльності [14]. Однак інформаційна компетентність – це не лише культура і грамотність роботи з інформаційними ресурсами. Інформаційно-компетентна особистість – це людина, яка знає, як знайти інформацію, як організувати знання і як використати інформацію таким чином, щоб інші в неї вчилися. Це людина, підготовлена до навчання протягом життя, оскільки вона може знайти інформацію, необхідну для розв'язання будь-якої проблеми [1].

Одним із найважливіших теоретичних узагальнень дискусії щодо поняття ключових компетентностей стало визначення фахівцями трьох категорій ключових компетентностей [14]: автономна діяльність; інтерактивне використання засобів; уміння функціонувати в соціально гетерогенних групах. До автономної діяльності відносять: здатність захищати власні інтереси та дбати про відповідальність, права, інтереси й потреби інших; здатність складати і здійснювати плани й особисті проекти; здатність діяти (у широкому контексті). До інтерактивного використання засобів входять: здатність інтерактивно застосовувати мову, символіку і тексти; здатність використовувати знання та інформаційну грамотність; здатність застосовувати інтерактивні інформаційно-комунікаційні технології. До вміння функціонувати в соціальних гетерогенних групах уключають: здатність успішно взаємодіяти з іншими; здатність співпрацювати, бути членом команди; здатність розв'язувати конфлікти.

Цікавим у цьому контексті є досвід декількох європейських країн, США і Канади, де у 1997 році було започатковано спеціальну програму «Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади» (скорочено «DeSeCo», загалом програма діє у 18 країнах). До роботи над цією програмою були залучені експерти з різних галузей – освіти, бізнесу, охорони здоров'я, представники міжнародних і національних освітніх організацій, недержавних структур. У результаті вивчення освітніх систем різних країн експерти програми звернули увагу на те, що проблема розвитку особистісних здібностей стала у світі найбільш актуальною. І що проявляється цей розвиток, у першу чергу, через результати навчальної діяльності. Навчальні досягнення, де співставляються рівень знань студента з тим, що він уміє робити, як співвідносяться здібності студента з освітніми цілями (ефективність освітніх систем) та наскільки результати навчання відповідають вхідним ресурсам (результативність освітніх систем), стали основним показником для вибору змісту освіти, ефективних шляхів і форм навчання, дидактичних засобів, у тому числі й комп'ютерно орієнтованих засобів навчання [14].

Н. Болубаш [3] підкреслює, що міркування різних авторів щодо класифікації інформаційних

компетенцій дуже різняться, відсутні загальноприйнятті основи виділення компетенцій, їх розмежування. Так, у сукупності інформаційних компетенцій виділяють такі групи: інформаційний блок, блок комп'ютерної та інформаційної техніки, блок інформаційної системи, блок прикладних. Н. Боллобаш звертається до досліджень М. Головань, який в основу класифікацій компетенцій у галузі інформатики та комп'ютерної техніки поклав такі види інформаційної діяльності, як: визначення, збирання й зберігання, пошук, організацій й представлення інформації, використання персонального комп'ютера та програмного забезпечення, передавання інформації, комунікація, моделювання, проектування, управління [3].

Виходячи з вищезазначеного, Т. Грицька розрізняє такі види інформаційних компетент-ностей студентів вищої школи [6]:

- елементарні – засвоєння на початковому рівні необхідної навчальної інформації (потребують обов'язкового вдосконалення на наступному рівні);
- базові – володіння оптимальним обсягом інформації, необхідним для засвоєння основного навчального змісту; уміння критично осмислювати масиви інформації: порівнювати фрагменти з різних джерел з однієї тематики; визначати їх достовірність, вилучати інформацію, потрібну для роботи; узагальнювати її;
- творчі – створення власного інтелектуального продукту на основі отриманої та перетвореної інформації [2].

А. Ткачов підтримує українську дослідницю О. Савченко, яка вважає, що інформаційна компетентність особистості свідчить про сформованість у неї навчально-інформаційних умінь і навичок. Ідеться передусім про такі здатності [16]: *швидко актуалізувати й відтворювати потрібну інформацію*: самостійно знаходити нову інформацію з різних джерел; користуватися каталогами, складати бібліографію; користуватися довідковою літературою; працювати з графіками, схемами, таблицями, картинками тощо; *складати план, тези виступів, доповідей, статей; знати й застосовувати прийоми швидкого читання*: використовувати прийоми розуміння тексту (структурування, формулювання пізнавальних запитань, «діалог» з автором та ін.); працювати самостійно з підручником (розуміти структуру книги і призначення всіх елементів апарату орієнтування в текстах розділів, тем, параграфів, будувати процес самонавчання за певними завданнями); знати і вдаватися до прийомів смислового групування матеріалу; знати як і вміти упорядковувати та відтворювати інформацію (план, алгоритм, таблиця, схема, класифікація, стислий переказ тощо); *вміти перетворювати інформацію на спосіб діяльності; досконало застосовувати загальномовленнєві вміння й навички*: зосереджено слухати та водночас логічно опрацьовувати матеріал; виділяти смислові елементи висловлювань; формулювати запитання; відтворювати матеріал з елементами логічного опрацювання за певними запитаннями; здійснювати опис, пояснення, відтво-

рення інформації з різних джерел; ущільнювати й розгортати інформацію залежно від мети діяльності; вести діалог і брати участь у дискусіях.

І. Наумчук зазначає, що інформаційна компетентність передбачає здатність студентів [15]:

- орієнтуватись у тенденціях і перспективах сучасних інформаційних технологій;
- застосовувати інформаційну компетентність в управлінні і повсякденному житті;
- знати методи й алгоритми створення електронних баз та банків даних;
- раціонально використовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби для пошуку, здобуття та опрацювання інформації, її обробки, систематизації, зберігання, прийняття управлінських рішень, передавання даних;
- будувати інформаційні моделі й досліджувати їх за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій;
- давати оцінку процесам й досягнутим результатам діяльності.

І. Кисла, Р. Гуревич звертають нашу увагу на завдання розвитку інформаційної компетентності майбутнього фахівця, до яких уходять:

- розвиток комунікативних, інтелектуальних здібностей;
- здійснення інтерактивного діалогу в єдиному інформаційному просторі;
- сукупність загальноосвітніх і професійних знань і умінь, соціальних і етичних норм поведінки людей в інформаційному середовищі ХХІ століття;
- пошук необхідної інформації (орієнтація в інформаційних потоках і комунікаціях, уміння користуватися довідковим апаратом електронних бібліотек, проведення первинного та вторинного відбору інформації й ін.);
- знання основ бібліографії в електронних бібліотеках (уміння користуватися джерелами бібліографічної інформації – каталогами, картотеками, знання системи науководопоміжної і рекомендаційної, галузевої і міжгалузевої, поточної, ретроспективної і перспективної бібліографії: навички бібліографічного опису документів, складання бібліографічних списків);
- уміння працювати з джерелом інформації (володіння різними методиками читання, а також методиками тезисного, реферативного викладу матеріалу й ін.);
- робота з різними видами і типами літератури (довідковою, навчальною, методичною, науковою, художньою, періодикою);
- аналіз і синтез одержаної інформації;
- уміння виділяти головне з безлічі другорядного;
- перетворення одержаної інформації на власне знання;
- процес створення нової інформації і нового знання (евристика);
- уміння самостійно аналізувати інформаційну ситуацію;
- операторські навички, уміння моделювати процеси, психологічна адаптація;

– ініціативність, творчий підхід, інтелектуальний потенціал, високі психомоторні якості, етичні можливості, ерудиція, здібність до творчих здобутків, не поступливість суворому аналізу;

– психологічна адаптивність, навички самопізнання, самоорганізації, саморегуляції і самокорекції [7].

Таким чином, на основі проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури, ми виокремили такі компетенції інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи:

базові – володіння оптимальним обсягом інформації, необхідним для засвоєння основного навчального змісту, уміння критично осмислювати масиви інформації, порівнювати фрагменти з різних джерел з однієї тематики, визначати їх достовірність, вилучати інформацію, потрібну для роботи, узагальнювати її, здатність застосування інформаційних технологій при розв'язанні загальних задач;

– самостійно здобувати та опрацьовувати інформацію, необхідну для розв'язання поставленої проблеми, з різних друкованих джерел (наукової літератури, навчальних посібників, різних видів документів, різноманітних довідників, енциклопедій та ін.);

– орієнтація в основних типах документів і видах видань у галузі освіти; володіння формалізованими методами аналітико-синтетичної переробки інформації.

творчі: створення власного інтелектуального продукту на основі отриманої та перетвореної інформації;

– здатним знаходити, розуміти, оцінювати і застосовувати інформацію в різних формах для вирішення особистих, соціальних або глобальних проблем;

– грамотно працювати з комп'ютером, успішно використовувати сучасні інтернет-технології в навчальному процесі та повсякденному житті;

– володіння способами інформаційного пошуку відповідно до професійних інформаційних потреб, уміння інтерпретувати й адаптувати інформацію до завдань навчання і виховання.

спеціальні: здатність до застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій у конкретній сфері спеціаліста;

– здатність відбирати, засвоювати, переробляти, трансформувати та генерувати інформацію в особливий тип предметно-специфічних знань, які

дозволяють виробляти, приймати, прогнозувати та реалізовувати оптимальні рішення в професійній сфері діяльності;

– володіння навичками організації і проведення консультацій, психологічно-терапевтичних заходів із використанням телекомунікаційних технологій; уміння організувати самопомогу клієнтам за допомогою Інтернет-технологій;

– володіння навичками використання телекомунікаційних технологій із конкретної проблеми, ураховуючи її специфіку.

Отже, сучасні вимоги часу зумовили необхідність у формуванні та розвитку інформаційної компетентності як однієї з провідних компонентів інформаційного суспільства. Але формування інформаційної компетентності ускладнюється суперечностями визначення сутності даного поняття, які існують у педагогічній теорії та практиці, а також у різнобічності досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців до знань, умінь, навичок, здібностей, які мають бути притаманні особистості з сформованою інформаційною компетентністю.

Ми вважаємо, що не можна формувати інформаційну компетентність, використовуючи тільки традиційні методи, відмовляючись від інноваційних, і навпаки. Знання, уміння, навички та здібності, які набуваються за допомогою різних форм отримання, обробки та передачі інформації формують інформаційну компетентність, яка в майбутньому буде надавати можливість удосконалювати свої вміння протягом усього життя як у професійній, так і побутовій сфері. Варто пам'ятати, що набутті знання, уміння та навички сьогодні, можуть бути малоефективними через деякий час, тому забезпечення формування та розвитку інформаційної компетентності дозволить відповідати вимогам часу та встигати за інноваційними технологіями суспільства.

При формуванні інформаційної компетентності, у контексті нашого дослідження, вважаємо доцільним ураховувати важливість вищезазначених знань, умінь, навичок та здібностей майбутніх фахівців, узагальнюючи різноманітність підходів при вивченні проблем інформаційної компетентності. Для застосування відповідних способів і методів формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи необхідно розкрити її структуру, ураховуючи особливості майбутньої професійної діяльності фахівців як соціальних працівників, так і науковців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця / Н. Баловсяк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – № 5. – С. 21-28.
2. Барановська О. Інформаційні компетентності учнів як дидактична категорія / О. Барановська // Біологія і хімія в школі. – 2004. – № 6. – С. 32-34.
3. Боллобаш Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій : дис. кандидата пед. наук : 13.00.04. «Теорія і методика професійної освіти» / Боллобаш Надія Миколаївна. – Ялта, 2011. – 290 с.
4. Боллобаш Н.М. Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх економістів / Н. М. Боллобаш // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Вип. 99. – Т. 112. Педагогіка. – Миколаїв : Вид-во МДУ ім. П. Могили, 2009. – С. 88-95.
5. Головань М. Інформатична компетентність: сутність, структура та становлення / М. Головань // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2007. – № 4. – С. 62-69.

6. Грицька Т. С. Умови ефективності формування інформаційної компетентності школярів [Електронний ресурс] / Т. С. Грицька // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка №1 (188), 2010. – С. 47-54. – Режим доступу до журналу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_1/8.pdf.
7. Гуревич Р. С. Інформаційна культура педагога як необхідний компонент сучасної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_23/Informaziina_kultura_pedagoga_ak_neobxidnui.pdf.
8. Гуренкова О. Модель формування екологічної компетентності майбутніх фахівців водного транспорту // Науково-методичний журнал : «Неперервна професійна освіта: теорія і практика». – 2008. – N 1. – С. 25-30.
9. Запєваліна О. В. К вопросу о компетентности и компетенции в российской педагогике (в контексте медиаобразования) // О. В. Запєваліна // Юбилейный год. Кафедра педагогики ИГЛУ : история и современность. – Иркутск : Изд-во Иркут. гос. лингв. ун-та, 2008. – С. 105-111.
10. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти / І. А. Зязюн // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2005. – № 25. – С. 13-18.
11. Крупський О. П. Конференція «Образовательное пространство и индивидуальность : современная дидактика, задания диагностики, оценка качества образования» [Електронний ресурс] / О. П. Крупський, Ю. М. Стасюк. Формування інформаційної компетентності майбутнього менеджера-економіста в сучасному освітянському просторі. – Режим доступу : <http://www.ukrdeti.com/firstforum/h23.html>.
12. Литвинова С. Г. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) вчителів-предметників [Електронний ресурс] / Світлана Григорівна Литвинова // Інформаційні технології та засоби навчання – Електронне наукове фахове видання. – 2008. – Вип. 5. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em5/emg.html>.
13. Миронова О. І. Формування інформаційної компетентності студентів як умова ефективного здійснення інформаційної діяльності [Електронний ресурс] // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 17 (204), 2010. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_17_1/20.pdf.
14. Науменко О. М. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання та інформаційна компетентність [Електронний ресурс] / О. М. Науменко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – №3 (17). – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em17/content/10nomcia.htm>.
15. Наумчук І. А. Інформаційно-комунікаційна компетентність керівника позашкільного навчального закладу важлива складова його професійної культури. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/peddysk/2010_7/naumchuk.pdf.
16. Ткачов А. Підготовка педагогів до формування інформаційної компетентності особистості [Електронний ресурс] / А. Ткачов // Вісник Львівського університету. Серія педагогіка. – Вип. 25. Ч. 4. – 2009. – С. 277-283. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vlnu/Ped/2009_25-4/37_Tkachov.pdf.
17. Чемерис І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції / І. Чемерис // Вища освіта України. – 2006. – № 2. – С. 84-86.

Рецензент: **Мещанінов О. П.** – доктор педагогічних наук, професор;
Гришкова Р. О. – доктор педагогічних наук, професор.

© Лупиніс Т. Б., 2012

Дата надходження статті до редколегії 06.05.2012 р.

ЛУПИНІС Тетяна Богданівна – аспірант кафедри соціальної роботи, психології та педагогіки Чорноморського державного університету ім. Петра Могили.

Коло наукових інтересів: проектна діяльність, організаційна культура університетської системи освіти, шляхи підвищення рівня інформаційної компетентності, інноваційні методи проведення навчання серед студентського осередку.